

BESE BERNADETT

A POLIMORF TEHETSÉGEK AZONOSÍTÁSA

A 20. században olyan személyek léptek fel a művészeti életben, akik képesek voltak új irányzatokat, értelmezéseket, technikákat teremteni. Ezek a személyek – többek között V. V. Kandinszkij, P. Klee, Y. Klein – rengeteg hasonló tulajdonsággal rendelkeztek. Általuk egy új tehetségstípus kezdte szárnyait bontogatni. A 21. században a gyorsan fejlődő technika új kihívásokat görget az emberek elé, amikre új megoldásokkal, ötletekkel kell reagálni, ahogyan Kandinszkij is tették a művészetben. A pedagógiának is lépést kell tartania ezekkel a tendenciákkal, és figyelmet kell szentelnie az olyan tehetséges fiatalokra, akik nemcsak egy területen kimagaslóak, hanem képesek teljesen új megközelítésekben gondolkodni.

A polimorf típusú tehetség olyan tehetséges személyt jelöl, aki különböző tehetségterületeken is kiváló teljesítményt nyújt, képes felhasználni és vegyíteni a különböző intelligenciaterületeken szerzett ismereteit; kreatív személyiség, aki energiáit és tehetségét valami új létrehozására fordítja. A Kandinszkij-típusba olyan tehetségek tartoznak, akik sokoldalúak, kreatívak, különböző művészeti- és intelligenciaterületen is jártasak, újtóként és katalizátorként hatnak környezetükre.

A polimorf tehetségek azonosításához a WICS- és a Heller-féle többdimenziós tehetségmodelleket használtam, ezeket 3-3 kritériummal láttam el, továbbá Herskovits Mária tulajdonságrendszerét alkalmaztam. A cikksorozat következő részében konkrét példákkal mutatom be az azonosítási módszert és a tehetségstípus néhány jelentős képviselőjét.

A POLIMORF TEHETSÉGEK AZONOSÍTÁSA

A tanulmány terjedelme és a rendelkezésre álló anyagok alapján arra jutottam, hogy a legmegfelelőbb módszer a művészek polimorf típusú tehetségének azonosítására az, ha egy táblázatban átláthatóan jelzem, megfelelt-e a vizsgált egyén az előző cikkben bemutatott kritériumoknak, mind a Sternberg-féle WICS-modell, mind a Heller-féle többdimenziós

tehetségmodellje szerint, továbbá, hogy a Kandinszkij-típusba besorolható-e. A Herskovits-féle tulajdonságrendszer elemeinek beazonosítása rendkívül nehézkes, mivel nem áll módunkba teszteket kitölteni a személyekkel vagy pszichológusokat bevonni a képességek beazonosításába, ezért ezek nem kerülnek be az azonosítási táblázatba, hanem a művészek jellemzésében fognak helyet kapni.

Az azonosításhoz a következő táblázatot használtam:

Szempont	Megfelelt-e	Szempont	Megfelelt-e
WICS-1. krit.		Heller-1. krit.	
WICS-2. krit.		Heller-2. krit.	
WICS-3. krit.		Heller-3. krit.	
Ogilvie-Kandinszkij-típus			

1. táblázat: A polimorf tehetségek azonosítására használt táblázat

VASZILIJ VASZILJEVICS KANDINSZKIJ (1866–1944)

1. ábra: Vaszilij Vasziljevics Kandinszkij, forrás: link 1.

Kandinszkij 1866-ban született Moszkvában. Az egyetem elvégzése után 1896-ban Münchenbe költözött, a képzőművészeti akadémián tanult tovább. Pályája elején bekapcsolódott a fauvizmusba, több kiállításon is be-

mutatták alkotásait. Franz Marc-kal megalapították a Der blaue Reiter szerkesztőségét (Györgyi, 2004). Két jelentős kötete jelent meg, *A szellemiség a művészetben* 1912-ben, amiben levezeti a színek kifejezési és pszichikai lehetőségeit, valamint az 1926-os *A pont és a vonal* című írása, amiben pedig a geometrizált formák világába áttevő festészet racionális szemléletét sugallja.

Jelentős szakasz az életében, amikor a Weimarban alapított Bauhausban 1922–1933 között, elsősorban falfestészetet és kompozícióelméletet tanított. Életének utolsó tizenegy évében a franciaországi Neuilly-sur-Seine-ben töltötte, festészeti nyelve gazdagabbá vált, megújult ezen időszak alatt (Princi, 2009).

Kandinszkij egyik legjelentősebb műalkotása *Az első absztrakt akvarell*. Az eredetileg 1910-re datált műalkotásról néhány évvel ezelőtt derült ki, hogy 1913-ban készült. Az elkészülés időpontjának módosítása nagy eséllyel azért történt, mivel Kandinszkij utólagosan ezzel próbálta gyakorlati módon alátámasztani az 1910-ben elkészült *A szellemiség a művészetben* című elméleti-esztétikai kötetében bemutatott gondolatait (Elger, 2009).

2. ábra: V. V. Kandinszkij: *Az első absztrakt akvarell*, forrás: link 2.

Ezzel az alkotással Kandinszkij fel szabadítja a művészetet a tárgytól való függőségtől, ehelyett a belső készletetek, érzelmek nyernek főszerepet. A forma autonómmá válik, függetlenedik az ábrázolás és a tartalom kötelezettségétől (Princi, 2009).

A festményen a színek és a formák a lap teljes területén szétszóródnak, nem alkotnak tömör struktúrát. A fekete tintarajz és a színes akvarellfestés

mintha egymástól függetlenül mozogná, nem alkotnak kompozíciót. Olyan, mintha a színek és a vonalak örvénylenének. A mű 1913-ban is teljesen egyedi volt, bizonytalanságot és nyugtalanságot sugallt (Elger, 2009).

A képen nem ismerhetők fel tárgyak, személyek, csupán alakzatok, amelyeket „a belső szükségszerűség” vagy a „dolgok titkos, szellemi, belső természetének elve” szerint Kandinszkij érzékenysége szabadított fel. Az alkotó olyan, mint a zene, közvetlenül idéz elő visszhangot az egyén belsőjében (Princi, 2009).

Ezzel a műalkotással a forma függetlenedik a tartalomtól és az ábrázolástól, ezáltal megszületik az absztrakt művészet (Princi, 2009).

KANDINSZKIJ JELLEMZÉSE ÉS TEHETSÉGTÍPUSÁNAK AZONOSÍTÁSA

Kandinszkij első számú vonzalma – a festészetén túl – a zene volt, főleg a dodekafónia érdekelte. Ez a szenvedély végigkísérte az életét, ezért keresett közös vonásokat a zenei és festészeti formák között, pl. *Az első absztrakt akvarell* festményen. Ezenfelül további tehetségterületeken is kimagasló eredményeket mutatott fel, főleg az intellektuális, praktikus és pszichomotoros készségek terén (Bernard, 2000).

A zenéhez kapcsolatos kötődését a következőképpen írja le: „A szín – billentyű, a szem – zongorakalapács, a lélek – sokhúrú zongora. A művész olyan kéz, amely a billentyűk segítségével célszerű rezgésbe hozza az emberi lelket” (Princi, 2009).

Kandinszkij kimagasló intellektuális képességeit bizonyítja, hogy jogot tanult, a Bauhausban tevékenykedett, művészetelméleti írásokat alkotott. A valóságról alkotott dualista felfogás filozófiáját rendkívül részletesen és rendszerzetten dolgozta ki például *A szellemiségről a művészetben* című kötetében (Micheli, 1978). A kimagasló praktikus és pszichomotoros készségeiről tanúskodik például az 1920 körül készített *Csésze és alátét díszítése*, továbbá több szék és íróasztal díszítése (Guerman, 2005).

Kandinszkij művészetfelfogására jellemző, hogy jellemzően ovális formációkat választ, vagy súlyos fehér szegéllyel mozdtítja ki a kompozíciót a középpontból. A grafikai elemek ketts rendszerét vezeti be – fekete vonalakat és színes formákat használ –,

viszont ezeket függetleníti egymástól (Bernard, 2000).

Szempont	Megfelelt-e	Szempont	Megfelelt-e
WICS-1. krit.	igen	Heller-1. krit.	igen
WICS-2. krit.	igen	Heller-2. krit.	igen
WICS-3. krit.	igen	Heller-3. krit.	igen
Ogilvie-Kandinszkij-típus	igen		

2. táblázat: Kandinszkij tehetségének azonosítása

Kandinszkij kitűnő kombinációs képességgel rendelkezett, független és kritikus gondolkodó volt, ötletgazdag, nonkonformista, lelkes és kíváncsi. Nem hiszem, hogy nagy titkot árulok el, ha azt mondom, Kandinszkij megfelel a Kandinszkij-típus feltételeinek. A művész tanúbizonyságot tett arról, hogy sokoldalú, kreatív, jártas különböző művészeti és intellektuális területeken, illetve újtó is volt, tekintettel arra, hogy neki köszönhetjük az absztraktív művészeteket, és ugyanezzel azt is bizonyíthatjuk, hogy katalizátor volt, hiszen a mai napig újabb és újabb művészek tekintik őt kiindulópontként alkotásaikhoz.

PAUL KLEE (1879–1940)

3. ábra: Paul Klee, forrás: link 3.

Klee 1879-ben született a Bern közeleli Münchenbuchseeben. Élete során sokat utazott, többek között Párizsban és Münchenben töltött hosszabb időszakokat, de megjárta Tunéziát,

Egyiptomot és Afrika több országát is. Ő is kapcsolódik a Bauhaushoz, 1920–1929 között művészetelméletet, majd szőnyegszöveget és üvegfestést tanított ott (Bernard, 2000). 1933-ban visszavonult Svájcba (Györgyi, 2004).

Paul Klee-t nehezen lehetne azonosítani valamely művészeti törekvással vagy besorolni egy művészeti irányzatba. Voltak korszakai, amikor a lírai absztrakcióhoz, a dadaizmushoz és a szürrealizmushoz csatlakozott. Tanított a Bauhausban, és profi szinten hegedült több zenekarban is, például 1903 és 1905 között a berni városi zenekarban.

A *Főutak és mellékutak* című festménye lehetne Paul Klee életrajzána mottója is. Amikor a kép készült, Dessauban élt és a Bauhausban tanított. A képet az egyiptomi útja után készítette, ennek hatása megfigyelhető az alkotáson (Elger, 2009).

4. ábra: P. Klee: Főutak és mellékutak, forrás: link 4.

A festmény teljes felületén húzódó hálózati keskeny téglalapok rácsára osztja az alkotást. Sárga, kékes és zöldes színek töltik ki a formákat, amiknek halvány felszíne azt a látványt kelti, mintha meg lenne világítva hátulról. A színek Egyiptom ragyogó fényeit idézik. A téglalapok és a hálózat egy tájat vetítenek ki a megfigyelőben, látunk folyót, utat, mellékutat, megmunkált földeket. Érdekes, hogy a mellékutak sokkal élénkebbek, változatosabbak és izgalmasabbak, mint a főutak (Elger, 2009).

Klee az egyszerűsített jelek, kódok mesteri feltalálója, egyszerre használt egyedi jelképeket és konkrét jeleket: számokat, betűket, nyilakat – ezekkel

irányította a szemlélő figyelmét (Elger, 2009).

A tréfás kísérletezés és a művészi keresés végső összeolvadása jellemzi az alkotást. A teremtő először fölépíti az egyensúly és a harmónia formális törvényeit, követve a természetet, majd megreformálja, és nevet ad neki, ami néha szeszélyes, néha komoly, de mindenképpen része a játéknak (Gombrich, 1972).

KLEE JELLEMZÉSE ÉS TEHETSÉGTÍPUSÁNAK AZONOSÍTÁSA

Az életrajz áttekintését követően egyértelmű, hogy Klee több különböző készség és kompetencia terén kimagasló volt kortársai közül. Magas szinten foglalkozott képzőművészettel, zenével és kézművességgel, valamint elméleti területen is kiváló eredményeket produkált. Az 1925-ben megjelent *Pedagógiai vázlatkönyv* című könyvében összegezte azokat az elméleti és pedagógia alapelveket, módszereket és gyakorlatokat, melyeket a Bauhausban alkalmazott. Ez több későbbi művészeti iskolának is elméleti alapjául szolgált (Bernard, 2000). A fentiek alapján egyértelmű, hogy Klee megfelel a polimorf tehetség típus azonosítási kritériumainak.

Szempont	Megfelelt-e	Szempont	Megfelelt-e
WICS-1. krit.	igen	Heller-1. krit.	igen
WICS-2. krit.	igen	Heller-2. krit.	igen
WICS-3. krit.	igen	Heller-3. krit.	igen
Ogilvie-Kandinszkij-típus	nem azonosítható biztosan, többségében jellemző rá a meghatározás		

3. táblázat: Klee tehetségének azonosítása

A Kandinszkij-típus beazonosítása kicsit már bonyolultabb, mivel Kleehez nem kapcsolható új művészeti irányzat elindítása. Ő egy szabad gondolkodású, független alkotó volt, akit nem lehetett besorolni, ő maga egyénként volt egyenlő egy művészeti stílussal, világgal, irányzattal. Sokoldalú, kreatív és újító művész volt, aki magába szívott minden hatást, kultúrát, amivel csak érintkezett, megfigyelhetőek az épp aktuális utazásainak hatásai az alkotásokon, a filozófiáján.

YVES KLEIN (1928–1962)

5. ábra: Yves Klein, forrás: link 5.

Klein Nizzában született, alkotóművészetében a szülővárosának éjszakai égboltjának egyik árnyalata ihlette meg, és hatására kezdte meg a monokróm korszakát. A kék ezen árnyalatát később róla nevezték el Klein Blue-nak. 1960. március 9-én tartotta az első nyilvános „Anthropometry” kiállítását, ahol három meztelen modellt irányított, miközben a zenekar a Monoton szimfóniáját játszotta. 1961-től a négy elemmel kezdett dolgozni.

Yves Klein igyekezett megfosztani autonómiájától a művészetet, alá szerte volna rendelni bizonyos társadalmi, filozófiai céloknak. A művész szerinte inkább filozófiai rendszert alkot. Nagy hatással volt rá az űrkutatás fejlődése, a „kozmosz feltárulása”. Alkotásainak egy része elsősorban a halálát megelőző időszakban kapcsolódottak a négy elemhez vagy az űr végtelenségéhez (Perneczky, 1967).

Saját bevallása szerint 1947-ben kezdett érdeklődni a monokróm víziók iránt. Ekkor készültek el az első kísérleti képei, amiknek az volt a célja, hogy lássa ezen víziók megjelenését a valóságban. Ezekkel kapcsolatban nyilatkozott úgy, hogy az „abszolút szabadságot” tapasztalta meg az alkotás közben (Klein, 1974).

Yves Klein sokszínűségét, polimorf típusú tehetségét kiválóan bizonyítja, hogy a *Selected Writings* (1974) c. kötetében képein, rajzain és naplóbejegyzésein felül helyet kaptak a versei és kottái is. Versei ezidáig nem jelentek meg külön kötet formájában, ezekben jellemzően művészeti filozófiáját fogalmazta meg. A *Selected Writings* (1974) kötetben például ilyen versek kerültek publikálásra:

Friday 14 March

Day is blue
silence is green
life is yellow
light traces
lines, and never ends,
and I trail behind,
transpierced by indifference!

1953

Péntek március 14.

A nap kék
a csend zöld
az élet sárga
fényű nyomokat húz
amik sose érnek véget,
és ez a nyomvonal mögötte
különbözőséggel van átítatva!

(saját fordítás)

Kottái közül az egyik legérdekesebb a *Symphonie Monoton-Silence*, azaz a *Monoton-csend/némaság szimfónia*. Az mű különlegessége, hogy 1947–1961 datálással látta el Klein, és több helyen megjegyzéseket fűzött hozzá. A keltezés alapján feltételezhetjük, hogy ez a darab 19 éves kora óta haláláig folyamatosan jelen volt a munkásságában, csiszolgatta, újra és újra elővette. Jegyzeteiben úgy beszél a „monoton szimfóniáról”, hogy ebben benne van minden, ami az életben szeretne lenni. A szimfónia tizennégy perces darab, és egy folyamatos, hosszan dongó hangból áll, aminek nincs kezdete, sem vége (Klein, 1974).

1956-ban Yves Klein még nem használta a művészetében a „monokróm” kifejezést, helyette a „unicolor” festményeket mutatott be. Egy évvel később a Galerie Colette Allendy-ben mutatott be húsz monokróm képet, ekkor döntötte el, hogy továbbiakban csak ilyen formában tudja elképzelni az alkotást (Klein, 1974).

A halálát megelőző hét évben mintegy 1000 alkotást, művészeti objektumot készített. Az elemekkel való munka során próbálta kizárni a művész jelenlétét az alkotásból. A víz elemet úgy próbálta megfogni, hogy az autó tetejére erősített egy vásznat, és esőben elvezetett Párizsból Nizzába és vissza. A tűz esetén lángszóróval „festett”. Az emberi testet is egy elemként kezelte, ehhez az időszakhoz köthetőek az „Anthropometry” kiállításai.

Sajnos korai halála megakadályozta, hogy befejezze ezt a korszakát (Almássy, 1982). Yves Klein nem köthető semmilyen képzőművészeti stílushoz. Feltámasztotta a dadaista rendezvények polgárpukkasztó vagy legalábbis meghökkentő hagyományait. Úgynevezetett „rituális összejöveteleket” szervezett – ilyenek voltak például az „Anthropometry” rendezvények (Perneczky, 1967).

Vele kezdődnek azok a művészeti törekvések, amelyek nem a kész alkotást tekintik a művészet céljának, hanem a mű elkészítésének folyamatát. Ez lehetőséget kínál arra, hogy a néző is társszerzőként részt vehessen az alkotás folyamatában, így Klein tekinthető a mai happening műfaj előfutárának (Perneczky, 1967).

Klein különböző művészeti területeken is tevékenykedett, és folyamatosan kereste ezek kombinációs lehetőségeit (például az Anthropometry projekt). Ebből kifolyólag Klein megfelel mind a WICS-, mind a Heller-modell kritériumainak.

Szempont	Megfelelt-e	Szempont	Megfelelt-e
WICS-1. krit.	igen	Heller-1. krit.	igen
WICS-2. krit.	igen	Heller-2. krit.	igen
WICS-3. krit.	igen	Heller-3. krit.	igen
Ogilvie-Kandinszkij-típus	igen		

4. táblázat: Klein tehetségének azonosítása

Egyértelmű, hogy Yves Klein újítóként és katalizátorként is máig nagy hatással van a művészeti életre és stílusokra. Új műfajok megteremtésével a happening és a body art előfutára volt. Foglalkozott zeneszerzéssel, költéssel és filozófiával. Ezek alapján kijelenthető, hogy beilleszkedik a Kandinszkij-típus tehetségmodelljébe.

TOVÁBBI POTENCIÁLIS POLIMORF TEHETSÉGEK

Terjedelmi okokból nincs mód arra, hogy az előzőekhez hasonlóan

részletesen bemutassam és elemezzem a művészek munkásságát és képességeiket, ezért egy táblázatba gyűjtöttem azon lehetséges személyeket, akik további vizsgálatra érdemesek. A táblázatban a 20. század első felének legjelentősebb képviselői, továbbá a Bauhaus – fentiekben bemutatott képviselőin kívüli – oktatói kaptak helyet.

Az 5. táblázat alapján további következtetések is levonhatók azzal kapcsolatban, hogy mennyire gyakori a polimorf tehetség típus, továbbá, hogy mennyire jelentős a jelenlétük a 20. század művészetében. A táblázatban szereplő tizenöt személynek valószínűsíthető, hogy kb. az 50%-a polimorf tehetség típusba sorolható, és 30%-uk pedig a Kandinszkij-típusba. Ez alapján a 20. század mozgalmas és rendkívül gyorsan fejlődő korszaka jelentős képviselőinek nagy része polimorfnak tekinthető. Láthatjuk a táblázat alapján, hogy ezen személyek mennyire jelentős változást tudnak elérni a művészetekben.

Stílusirányzat	Művész	Jellemzés
Fauvizmus	Henri Matisse	Nagy eséllyel polimorf tehetség típus, mivel különböző irányzatok köthetők a nevéhez, így lehetséges Kandinszkij-típus.
	André Derain	Lehetséges, hogy polimorf típus, de mivel nem indított el egy új irányzatot, saját stílust, ezért biztosan nem Kandinszkij-típus.
Kubizmus	Georges Braque	A kubizmus elindítója, egyértelműen útkereső, de nem mutatott tehetséget más intelligenciaterületen.
	Pablo Picasso	A kubizmus elindítója, egyértelműen útkereső, de nem mutatott tehetséget más intelligenciaterületen.
Expresszionizmus	Franz Marc	Ifjúkorában mutatott tehetséget más intelligenciaterületen, viszont húsz éves kora után ez teljesen eltűnt. Kis eséllyel polimorf tehetség.
	Lyonel Feininger	Tehetséges képzőművész, ám nem mutatott tehetséget más tehetségterületen.
	Oskar Schlemmer	Tehetséges képzőművész, ám nem mutatott tehetséget más tehetségterületen.
	Moholy-Nagy László	Nagy eséllyel polimorf tehetség típusú művész, mivel több irányzat elindítója is, várhatóan Kandinszkij-típus.
	Hannes Meyer	Tehetséges építész, ám nem mutatott tehetséget más tehetségterületen.
Dadaizmus	Hans Arp	Nagy eséllyel polimorf tehetség típus, több irányzat elindítója is, várhatóan Kandinszkij-típus.
	Tristan Tzara	Lehetséges, hogy a polimorf tehetség típusba tartozott, de kevés kutatható anyag maradt fent, további kutatást igényel a bizonyítás.
	Marcel Duchamp	Nagy eséllyel polimorf tehetség típus, több irányzat elindítója is, várhatóan Kandinszkij-típus.
Szürrealizmus	Hans Arp	Nagy eséllyel polimorf tehetség típus, több irányzat elindítója is, várhatóan Kandinszkij-típus.
	Max Ernst	Költéssel és képzőművészettel foglalkozott, lehetséges, hogy a polimorf tehetség típusba tartozott. Egy művészeti irányzat elindítója is, várhatóan Kandinszkij-típus.
	Joan Miró	Tehetséges festőművész, ám nem mutatott tehetséget más tehetségterületen.
1945 után	Lucio Fontana	Nagy eséllyel polimorf tehetség típus.

5. táblázat: További potenciális polimorf tehetségek

A KUTATÁS JÖVŐJE ÉS ÖSSZEFOGLALÁSA

A polimorf tehetségekkel kapcsolatos kutatások jóval előremutatóbbak, mint amit ez a tanulmány megenged. Írásommal arra szerettem volna felhívni a figyelmet, hogy szükséges a polimorf típusú tehetségekkel való foglalkozás, illetve további kutatásokat igényel a témakör. A 20. század tapasztalatai alapján könnyen elképzelhető, hogy a jövőnk és a társadalom fejlődése szorosan köthető az ilyen képességekkel rendelkező személyekhez, hiszen új perspektívákra és rengeteg kreativitásra van szükség.

Elsősorban további személyek beazonosítása lenne fontos, nemcsak a művészet területén, hanem a számítástechnikában, a tudományban és egyéb területeken is. Ezeket kiértékelve létre lehetne hozni egy olyan azonosítási módszert, amivel képesek vagyunk felismerni nemcsak lezárt életművek esetén, hanem már az alapiskolában is, kik a polimorf típusú tehetségek. Számukra pedig egyéni tehetségfejlesztő programot kellene kidolgozni.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- BERNARD, E. 2000. A modern művészet. Budapest: Helikon Kiadó, 2000.
- DE MICHELI, M. 1978. Az avantgardizmus. Budapest: Képzőművészeti Alap, 1978.
- ELGER, D.2009. Absztrakt művészet, Taschen/Vince Kiadó, 2009.
- GOMBRICH, E.H: 1972. Művészet és illúzió. Budapest: GONDOLAT, 1972.
- GUERMAN, M. 2005. Vaszilij Kandinszkij. Budapest: Gabo Kiadó, 2005.
- GYÖRGYI, I. – PUTNOKI, I. 2004. Egyetemes művészettörténet. Budapest: Park Könyvkiadó. 2004.
- KLEIN, Y. 1874. Selected Writtings, The Tate Gallery, 1974.
- PERNECZKY, G. 1967. A kortárs nyugati képzőművészet fő irányai. in: Valóság, [online]. 1967. vol. 10, no 8 [cit. 2020.03.20.] <https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Valóság_1967/?query=yves%20klein&pg=961&layout=s>.
- PRINCI, E. 2009. Az expresszionizmustól a szürrealizmusig. Budapest: Corvina Kiadó, 2009.
- link 1: https://hu.wikipedia.org/wiki/Vaszilij_Vasziljevics_Kandinszkij#/media/F%C3%A1jl:Vassily-Kandinsky.jpeg
- link 2.: <https://www.vassilykandinsky.net/work-28.php>
- link 3: https://hu.wikipedia.org/wiki/Paul_Klee#/media/F%C3%A1jl:Paul_Klee_1911.jpg
- link 4.: <https://www.paulklee.net/highway-and-byways.js>
- link 5: <https://zeynepkinli.wordpress.com/2009/05/15/825/>
- link 6.: <http://www.yvesklein.com/en/oeuvres/view/10/fire-paintings/614/untitled-firepainting/?of=0>

PATAI ILONA

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS FORMÁI – A CSALÁD ÉS AZ ISKOLA KÖZÖTTI EGYÜTTMŰKÖDÉS ALAPVETŐ FELTÉTELEI

A gyermekek helyes nevelése és oktatása az iskola és a család számára is egyformán fontos, ezért szükségesnek tartjuk, hogy mindkét intézmény a megfelelő utat keresse az együttműködéshez. Az intézményeken belül a szülők és pedagógusok kölcsönösen keresik egymás segítségét, azonban ez leggyakrabban akkor következik be, hogyha valamilyen problémák merülnek fel. A legtöbb szülő gyermeke osztályfőnökével alakít ki bizalmas kapcsolatot, mivel ő az a személy, aki az osztályát látogató diákokat legjobban ismeri. Azonban ahhoz, hogy a tanár a diáknak szükség esetén segítséget tudjon nyújtani, ismernie kell a családi hátterét, szüleiével való kapcsolatát. Megfelelő partneri kapcsolat csak akkor alakulhat ki a szülők és pedagógusok között, hogyha képesek lesznek egymást kölcsönösen tájékoztatni, és megtalálják a közös utat a gyermek pozitív irányú nevelése érdekében. Bodonyi (2006) szerint a szülő a családban köteles olyan feltételeket kialakítani, melyek biztosítják a gyermek testi,

értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését. Azonban az iskolának is vannak a gyermekkel kapcsolatban bizonyos kötelezettségei, amelyekről a szülőnek is tudomást kell szereznie. Ezért kell őt tájékoztatni, rendszeresen informálni a gyermek fejlődésével, magaviseletével, tanulmányi előmenetelével kapcsolatban, illetve szükség esetén tanácsokkal ellátni. Ahhoz, hogy a kölcsönös kommunikáció létrejöhessen, olyan együttműködési formákra van szükség, ahol zavartalanul tudnak a partnerek kapcsolatot teremteni és azt rendszeresen ápolni. A család és a pedagógusok találkozásai leggyakrabban előre meg vannak tervezve, azonban úgy véljük, hogy ezeket a találkozásokat bármikor kölcsönös megegyezés alapján is meg lehet valósítani.

Az együttműködési formák folyamatosan alakultak ki, a társadalmi körülmények befolyása alatt változásokon mentek keresztül. Így születtek meg a hagyományos és újszerű együttműködési, kapcsolattartási